SIMONIS STAROVOLSCI

AD PRINCIPES CHRISTIANOS

De Pace inter ſe componenda
Belloq; Turcis inferendo.

PROTREPTICON.

SERENISSIMO ATQVE EMINENTISSIMO

CARDINALI
JOANNI CAZIMIRO
Poloniæ & Sueciæ
PRINCIPI

Bono Reipublicæ Chriſtianæ Nato.

VT primum ingenij mei fœtum, de rebus geſtis, Diui olim Sigiſmundi Primi, Regis Poloniæ, Proaui tui materni, conceptum, tuę Serenitati dicaui Cardinalis Eminentiſſime, cum tu adhuc puerulus eſſes, ita & hunc poſtremum, de ineunda Principum Chriſtianorum concordia, haud inutiliter, vt auguror & ſpero, meditatum, Sacræ tuæ Purpuræ dicatum, ſacratumq; eſſe volui. Partim, vt non tàm tibi, qui Regia in Purpura natus es, quàm orbi Chriſtiano

gratuler iſtam fœlicitatē, quod ab anguſta cella, cui te ob pietatem incluſeras, in auguſtam Eccleſiæ lucē juſſu Pontificis Sanctiſſimi prodieris; non modo Societatis tuæ, ſed etiam totius Ordinis Sacri columen & ornamentum. Partim, vt quantulamcunq; hanc opellam meam ſub celeberrimo & in religione & in ſæculo, nomine tuo bonis mentibus inſinuem, & non tam ad manus quàm ad pectora Principum Chriſtianorum transmittam. Quò tandem reconciliatis inter ſe animis, deſiſtant à profuſione ſanguinis ciuium ſuorum, teq; ſacrato, aut armato ſuaſore, qui arcto ſanguinis vinculo conjunctus es illis & Pontifice Maximo duce atque auſpice (qui vt Chriſti præeſt Eccleſiæ, ita omnib9, qui Chriſtiano cenſentur nomine prodeſſe cupit.) ſuas ſuorumque facultates ac vires infenſiſſimo totius nominis Chriſtiani hoſti, Turcarum Tyranno quantocius opponant. Et ſubiugata ab eo, tot jam Chriſtianorum regna & prouincias, forti-

fortibus ſuis dextris in priſtinam libertatem aſſerant; veræ pietatis amore, veræq; gloriæ guſtu, & fama immortali excitati. Maximè verò, dum nulla prouocatus injuria ſola cupiditate dominandi, ingentes nunc, in ſocios noſtros & vicinos terra mariq; duxit exercitus; & bello civili diſtentos, facilius ſingulos ſuperet, qui conjunctis viribus omnes, ipſum facillime vincerent. Cauendum itaque eſt, cunctis Principibus Chriſtianis ne dum pro religione aut regione aliqua exigua inter ſe pugnant, reliqvum, in qua dominantur Europæ per Turcas, & deinde poſt obitum, per odia & iras merita & gloriam cæleſtem amittant. Quod leues illi & inconſtantes Aſiæ populi, temerarijque Græci & Hungari nunquam ſerio libertate vtentes ſerui nunc tandem facti, ſerò ſecum ipſi recognoſcunt: nec poſſunt modum inuenire, qua nam ratione amiſſam libertatem recuperare, Ottomanicumq; iugum excutere valeant. Quorum

miſeria ſi tu Princeps Sereniſſime ex animo vt debes commotus fueris & in reconciliandis Regibus Chriſtianis diligentem operam nauaueris eorumque liberationi manum tuam fortem admoueris, ſupra omnes Reges & Imperatores huic ſacræ tuæ Purpuræ in cœlis coronam adjunges Interim verò non ab ipſis modo Ordinibus Regni Poloniæ, qui te fratrem ſui Regis omni veneratione & amore complectentur ſacra purpura ornatũ, ſed ab omnibus hominibus qui vel pacem ſub Principibus ſuis optant, vel libertatem ſub jugo barbarorum gementes deſiderant, omnis debebitur tibi gratia nominisq; apud poſteros gloria ſempiterna. Quam tibi Sarmatæ vouemus, & ex animo apprecamur. Vale & viue Princeps Sereniſſime, Eccleſiæ, Reipublicæ, Nobis.

SIMO-

SIMONIS STAROVOLSCI
Ad
INNOCENTIUM X.
Pont: Opt: Max:

De Concludendo in Turcam Sociali fœdere.

ORATIO I.

VEtus ac veriſſimum illud proverbium eſt Beatiſſime Pater, civili bello nihil incivilius eſſe, quod inter Principes ac populos potentiſſimos, aut vindictæ privatæ cupiditate aut lubrica & præcipiti ambitione, aut temeraria denique ſeditioſorum hominum rebellione excitatur. Et tanto indignius funeſtiusque cum inter Chriſtianos qui Pacis Authorem Chriſtum Deum adorant, malevolentia turbulentorum vires ſuas ſumit. & indies magis atq; magis per Europam gliſcit. Nam ſive turpitudinem rei quis conſideret, fratres nimirum Cõſanguineos atque neceſſarios inter ſe decertare: ſive periculi magnitudinem contempletur, gentes, viribus, opibus, fortitudine, ac ingenio, potentes invicem collidi: ſive prælij ferocitatem, religionis profeſſione linguæ Origine, morumque cultiorum ſimilitudine, haud valde dif-

ferentes mutuò permiſceri, animo ſecum ipſe perpendat; omnia profectò inteſtinis odijs funeſta videbit, ipſamque victoriam in bello funeſtiſſimam quantumvis bonus & moderatus Princeps ipſa potiatur. Inſoleſcimus ſiquidem rebus ſecundis omnes, & modum tenere neſcimus; ſed maximè Reges cum acie adverſarios ſuperaverint ſuos. Cum naturæ occulta malitia quadam eveniat, ut non ita in alienigenas & remotos, quàm quodammodo in ſuos cives vel vicinos iracundia excitatur victoris. Ea propter cum omnia bella fugienda ſint bonis, quia minimè bella, tum inteſtina maximè: idque nobis Chriſtianis potiſſimum, qui omni patientiæ & lenitatis exempla, à Summo Magiſtro noſtro Chriſto accipiemus, ejuſque divinis mandatis obtemperare vel ipſa religione obſtricti mutua dilectione, quam nobis maximopere abiens in cœlos commēdavit inter nos certare invicem debemus: ſi quod omnes vovemus & ſperamus, cum illo, uti Rege Noſtro Pacifico in æterna illa tranquillitate deſideramus. Qui nunc omni ſpe ſalutis, vel contempta per ſummum ſcelus, vel deſperata prorſus ex conſcientia criminum contrarijs artibus & partibus ad interitum properamus. Sed tua Pontifex Sanctiſſime paterna indefeſſa vigilantia, perſpicacique prudentia & authoritate ab exitio revocati, uti auguramur & ſpem certam concipimus, iterum ad Pacis Auctorem convertemur, iterum fraterno amore devinciemur; deponemus iras ferales ab Hæreſi furenti ſubminiſtratas cohibebimus cupiditates noſtras ab impietate A-

theiſtica

theiſtica ſuccenſas, rabiem à prædonibus Chriſtianitatis hauſtam exuemus. Tu modo Dux noſter & Paſtor vigilantiſſime ut lubens univerſi gregis Chriſti curā in te ſuſcepiſti, ſic Attlantico robore molem totius Orbis Chriſtiani tuis humeris geſtare nō deſiſtas & laborantibus per tot luſtra Principibus inter ſe bellis ac diſſidijs, domeſticis, pacem & Amniſtiam univerſalem indicere nō detrectes, Dabit vires & Conſilium cœlitus, qui Orbem hunc verbo creavit, teque ejus præſidē eſſe voluit, & qui nunc precibus noſtris exoratus, ita te vult eſſe pręcioſiſſimæ in terris rei Pacis arbitrum & conciliatorē, uti voluit & cōſtituit, cœleſtium theſaurorum ſuorum diſpenſatorem. Nunquam enim unum absque altero divinitus beneficium datur; & in gratos fęlicitas fęlicitate cumulatur. Proinde hoc beneficium Flamine Sacro adſpirante, præſtabis Orbi, ut incipiat tuo, ſub regimine quieſcere à tumultibus civilibus & fraterno affectu ſub tam benigno Patre & incentiſſimo Præſide diſcat mutuum amorem & reciprocam dilectionem. Necadeo etiam factu difficile Reges Chriſtianos conciliare ſi quam ex diuturnis odijs cōtraxerunt ferociam animorum, eam te auſpice transferant in Turcam per bellum ſociale.

Revera enim Pater Beatiſſime nulla res magis arridet uni cupido, quàm cū certaverint inter ſe duo ambitioſi, ut ille occaſionem nact⁹ bolo, quod ajunt, potiatur ſolus. Nullaq; optatior occaſio Byzantino Tyrañо, quàm civilia iſthęc Principum Chriſtianorum bella, quę patrum, aut avorum noſtrorum memoria tot urbes, &

 provin-

provincias, tot regna & imperia, cladibus affecerunt; tot privatorum domibus & facultatibus exitio fuerunt; tot florentissimas Respublicas stirpitus everterunt. Quibus furijs & nos infelices posteri eorum exagitati, tam diu inter nos colluctabimur forte (quod omen malum Deus averruncet) donec tandem jugum à Turca cunctis imponatur servitutis. Nescit siquidem rabies modum; & civilibus motibus perraro non insidiatur aliquis vicinus, perpetuam ultionum censiderans vicissitudinem: ut pote cum nullus utrinq; finis imponatur nocendi, & nunc exultet victor, nunc victus ad persequendum hostem inflammetur. Jam autem barbari semper gerendis rebus, bellorum nostrorum civilium occasiones captant, & inter illos præcipuè viciniores nobis Turcę qui vel ad unicum cōtra eos nobis initæ aut ineundæ concordiæ nuncium, quidquid increpuerit, cū metu & horrore circumspectant. Statimq; aut fœdera ineunt, aut debilioribus subsidia & patrocinium contra potentiores promittunt. Atq; ita juxta vetus illud Nasicę dictum eos, qui externis vinci armis simul uniti non potuissent divisos tandē sub jugum mittunt aut tributarios sibi faciunt cum exitio & ignominia Christiani nominis sempiterna Exempla cuique patent, res eorum diligentius legenti. Nam sicut olim Romani per Campanos in Samnium; per Mamertes in Hetruriam; per Siculos in Siciliam; per Athenienses in Græciam; per Saguntos in Hispaniam intrarunt, & ex civitatibus socijs, subministrando illis auxilia contra ęmulos earum servas sibi fecerunt. Sic & Turcæ, per Conta-

guzenos

guzenos in Pruziam, per Paleologos in Thraciam; p Despotos in Rasciam & Bulgariam; per Joannem Sepusium in Hungariam sibi aditum patefecerunt. Dandoq; Imperatoribus Constantinopolitanis subsidia, cōtra tumultuantes Principes, Græciæ Provincias facile occuparunt, immanissimosq; fecerunt laniatus. Debilioribus enim contra potentiores defendendis, partim quædam æquitatis & commiserationis species; partim compendiaria via proferendi est dominatus. Quibus artibus & Ægypti Soldanus opportune usus quas non turbas cum suis Mamaluchis dedit? quas clades & detrimenta Reipublicæ Christianæ non intulit? quid non eorum, quæ à Majoribus suis tentata antea fuerāt in Oriente & Palæstina, fortissimè celerrimeq; subjugavit? E contra nostri, toties rerum in barbaros gerendarum occasiones neglexerunt; & conjuncti toties, vincere quidem potuerunt, sed victoria uti nesciverunt, ob frivolas unius dealtero suspiciones, aut inanes de Principatu disceptationes. Nonnulli-que nostrorum provininas, quarum nondū erant victores, inter Socios jam partiebātur, priusquam aut pactiones inter se inijssent, aut pedem domo ipsi cum exercitu extulissent. Sicq; à Capta Constantinopoli, nostri semper Oratoribus, & Turcę bellatoribus; Nostri subtilitate disputandi, illi vero peritiâ bellandi, Nostri Comœdijs exhibendis, illi Tragædijs faciendis delectantur. Apud Nos viciosum regnat otium, apud barbaros armorū negotium, nos in Scholis Syllogismis, illi in campo decertant hastis: nos tempus insumimus Comitijs, illi scribē-

dis & lustrandis copijs. Apud nos nova quotidie pullulat religio, ab illis quolibet anno aliqua nova possidetur regio. Nos bellis exhaurimur, illi locupletantur assiduo; nos perdimus provincias, illi acquirunt regna. Et dum apud nos ultro citroq; de in eundo fœdere consultatur, ab illis semper aliquid vobis videntibus & dormientib⁹ occupatur cũ æterna ignominia & exitio nominis Christiani, Qui crucem quidem Christi circumferimus & adoramus, sed Nomen & Numen ipsius Sanctum blasphæmamus: religionẽ Catholicam profitemur, sed pessimis moribus & exemplis illam negamus. Arma in hostes Fidei induimus, sed operibus infidelium communicamus. Equestres Ordines instituimus, sed equitandi peritiã nõ habemus: peditatum instruimus sed otio & delicijs corpus enervamus: solerter castra metamur, sed in illis bacchanalia celebramus, purgamenta Vrbium in militiam scribimus, & nec Caniculæ fervorem, nec frigoris intensionem, aut penuriã egestatis ferre discimus: die noctuq; potamus, scorta & pueros meritorios circũducimus: Castrensem disciplinã non servamus; exercitationes armorum vel nullas prors⁹ vel paucas habemus; scelere & turpitudine raptu & Latrocinio crudelitate in Nostros metu in hostes, impietate in Deum infames sumus. Et quod omnium pessimum est, inani confidentia Nostri, hostiũ cõtemptu & ignavia cunctatione omnia bella cum barbaris perdimus; qui celeritate rerum gerendarum, militari ausu & temporis commoditate usi sæpius inopinato eos oppresserũt, qui se Orbem debellare posse vanè opi-

naban-

nabantur. Sic parva manus Sarracenorum erat, cum turpi Machometis superstitione infecti fuerunt, & quot postea regna in Africa non possederunt? quot populos in Asia non debellarunt? quot provincias & urbes in Europa non afflixerunt? Parvus numerus erat Abarorũ cum à Tauro monte venientes, Orientis Imperium infestare cæpissent, & contempti primo à Græcis, qui suis Phalangibus nimium superbiebant, quas non molestias deinde Imperatoribus dederunt? Quid Herulorũ perexigua cohors, quæ precario primo in Castris Romanorum merebat, nonne evertit deinceps totum Imperium Occidentis, & Vrbẽ ipsam mundi Caput? nonne dissipavit & perfregit potentissimas legiones Romanorum: quæ Orbi universo catenas injecerant. Taceo posteriorum temporum conglobatas licentiosorum hominum turmas, quę à Regibus contemptę fortissimos deinde illorum exercitus profligarunt, Spartacum Hispanicũ imitatæ. Taboritas illos qui Sigismundum Imperatorem toto fere Bohemico regno ejecerunt. Geuzios in Flandria qui Hispaniæ Regem potentissimũ, parum abfuit, quin toto Belgio spoliassent. Hugonottos in Gallia Protestãtes in Germania Rusticos deniq; in Austria & Hungaria, aliosq; nefarios homines in alijs regnis & provincijs ex colluviè plebis congregatos. Quos quia initio contẽnebant Principes, & tempestivè neglexerunt extinguere, infinitas deinde molestias & damna ab ijs sunt perpessi, maxima cũ ignominia suæ gentis. Atq; ita semper maleficia impunita, congerie scelerum, interituq; regnorum & provin-

ciarum divinitus castigantur. Ubi enim magistratus nequiverit, aut noluerit, ibi supremus rerũ moderator Deus incipit castigãdis malis vim suæ exercere æquitatis. Sic & Turcas qui nunc Nobis formidabiles sunt, castigandis Christianorũ peccatis è Tartaria magna misit; quos cum initio Græcanici Cæsares vel unico prælio delere potuissent, nomenq; ipsum extinguere facillimè, eos in rebelles sibi Dynastas tanto libentius mercede conduxerunt, & in suis provincijs sub Andronico Imperatore foverũt, quanto in cautius sibimetipsis, unà cum adversarijs exitium acceleraverunt: obliti Gottorum & Longobardorum, à quibus in militiam suam evocatis, toto fere Occidente fuerunt spoliati. Eratq; toties optima occasio postea, delendi hosce juris divini humaniq; prædones cum nõdum informidabilem potentiam excrevissent sed neglexerunt Græci ea occasione uti, quod nimium suæ potentiæ, uti diximus, fidentes hostem exortarem atq; vagabundum facile contemptui haberent. Collabente verò Imperio Constantinopolitano, reliqui Reges, qui longè ab ipsorum vicinitate remotierant, maluerunt domestico bello cum ignominia sua tumultuari, quàm religionis & regnorum suorum hostes cum gloria & fama immortali delere. Prout & hodie sextum jam lustrum tumultuantur minime considerantes, quod non diffundẽdo sed Christiano sanguine Sarta tectaq; Respublica cõservatur. Quorum discordias, & ignava in hostem Crucis Christi consilia, dum paulo diligentius, Pater Beatissime consideraveris ac pręsentem Europę statum, ad tuę

Canæ

Canæ prudentiæ trutinam examinaveris; non aliam ob causam neglectam ab illis Turcarum præsentem, in Venetos expeditionẽ videbis, nisi quod Antecessorum suorum exemplo, inani quadam confidentia sui turgeant, barbarorum vires & potentiam contemnant: & ob concepta inter se odia eò acerbius sævientes, pericula imminentia non prospiciant; & opportunã interimendi nunc cruentam istam bestiam Byzantinam occasionem nõ arripiãt. Cum & ipsi omnes sint in armis, instructissimosq; mari & terra exercitus habeãt, & cum ille nunc compluribus vicinis suis, rumpendi fœderis occasionẽ, ultro imprudens dederit. Jam autem longè à sua domo flam̃am arcere, magnæ semper fuit prudentię & consilij documẽtum. Communiq; opera & viribus facilius evertitur ab omnib⁹, qui singulis est nimium formidabilis. Quod utinam Turcico Tyraño hac nostra ætate eveniat, & parricidalis Ottomanorum familia, aut mole suaruat, aut te Duce & auspice, Pontifex Sanctissime, tãdem aliquando evertatur. Qui ut in innocentia tua solium Pastorale ingress⁹ es, ita innocuas oves tuas; pretioso Christi sanguine redemptas, ab Asiatico Dracone isto liberare non desistas. Qui videntibus & negligentibus Nobis, quotidie vicinior fit Occidenti: tanto nunc magis formidandus, quanto Canea capta (verendum valdè ne & Candia) major aditus sit haud dubie ipsi in Italiam patefactus. Quæ & in regno Neapolitano eosdem nunc sinus habet, per quos olim Machometes II. mare cum exercitu trajiciens Hydruntum occupaverat: & in Foro Julij, eandem planiciem

ciem terræ perquam ſub Selimo III. Turcicus incurrerat equitatus. Timendumq; valde ne Claſſibus adverſis mare inferum percurrentibus, ab Auſtro barbarus ſuperveniat, & Siciliam, Corciram, aut Melitã invadat, ipſamq; provinciarum reginã Italiam aggrediatur qui perpetua cupiditate poſſidendi Occidentalis Imperij ardet.

Nunc igitur dum undique impendent Orbis urbi pericula maxima, expedit Chriſtianorũ omnium Pater Beatiſſime, animos viresq; & in barbaros arma infeſta induere ſuis, Sociorumq; regnis & Provincijs defendẽdis. Agitur enim hic Chriſti Opt. Max. cauſa pro qua nõ modo opes ſed & vitam ipſam profundere debemus eſſe parati. Agitur publicus Chriſtianorum omnium honos, ne videntibus Nobis Reſpub: Chriſtiana à barbaris impune laceretur, neve homines clari & Nobiles, ab obſcuris & egentibus; induſtrij & militares ab imbellibus culti & elegantes ab agreſtibꝰ; & liberi à mancipijs ſubjugentur. Aguntur deniq; fortunæ omnium noſtrum & negotiationes gentium, quæ unà illa quiete & tranquillitate continentur: quam per idoneos legatos tuos per univerſam Europam dimiſſos, Orbi Chriſtiano præſtabis & incolumitatem paries. Hoc à te Pater Beatiſſime, tota plebs Ortodoxa expoſtulat. Hoc Principes Catholici orant. Hoc florentiſſima tua Italia expectat. Hoc ipſa Vrbs Roma Patria Tua Chariſſima flagitat. Hoc cuncti probi bonique palmis ſuppliciter protenſis, per munus tuum Paſtorale obſecrant. Sed præcipuè populi illi miſeri, ſub graviſſimo Ottomanigenarũ jugo poſiti, ad pedes tuos beatos pro-

tos provoluti ingeminant. Miſerere Pontifex Sanctiſſime calamitates noſtras & exaudi lachrymas ſervitute Muſulmanica oppreſſorum, qui Religione, libertate & fortunis omnibus ſpoliati non liberos ingenue educare, nõ ſacra ritu Chriſtiano poſſidere, non honeſtatis curam, aut literarum amorem, non induſtriæ aliquod exercitium, aut deniq; proprij corporis poteſtatem habere poſſumꝰ: ſed jumẽtorum in modum tractamur, libidini barbarorum exponimur, ſuperſtitioni Machometanæ addicimur: filios in Janitzaros, filias in Cõcubinas tribuimꝰ; nec quidquã in uſibꝰ, præter aërem quẽ ſpiramꝰ liberũ habemus. Verũ & hunc ſępiꝰ in carcere pro libitu ſęvientiũ fœtidũ, in ſervitijs Caſtrenſibꝰ cõtagioſum, in triremibꝰ frigidũ vel urentem, in urbibus peſtilentem in pagis vel ipſa ſolitudine nocivum. Et quoquo nos vertimus, nullum ſolatium, nullam ſpem meliorum videmus; ubique mors, ubiq; luctus, ubiq; deſolatio. Undiq; percutimur: undiq; amaritudinibus replemur. A quibus niſi tua ope Pontifex Sanctiſſime liberemur, non apud circumciſos modo Muſulmanos, ſed apud inferos etiam æterna mancipia erimus. Proinde te Patrem Noſtrum & liberatorem per ejus Nomen rogamus, cujus in terris Vicariam poteſtatem tenes, ut nos hæreditatem illius, nece ejus atrociſſima & ſanguine comparatam, ex faucibus canum Machometanorum eripias. Ut principes Europæ, qui impiè ferrum in Chriſtianos nefarium ſtringunt & in Crucis hoſtes recondunt, ac pro anguſtis terminis inter ſe digladiantes à barbaris ipſi ampliſſimis provincijs ſpoliantur in vindi-

ctam nostræ injuriæ concites, regnaq; amplissima à fæda & vili gente Turcica possessa, una cum sepulchro Domini, in libertatem & pristinum splendorem asseras. Et cum omnium Christifidelium sis Communis Magister & Moderator, doce Nos Cœlestem illum Patrē cujus nos quoque indigni filij sumus, animo cum reliquis in libertate constitutis, concordi, & voluntate consentienti exorare: ut post hasce miserias, quas in servitute sustinemus, regnum illud donet, in quo est Pax, concordia & tranquillitas sempiterna fælicitasq; & sacietas inenarrabilis. Quo ejus videlicet beata visione fruamur, qui pacem Nobis dedit, cum in terris nobiscum esset, pacem in Cœlos abiens reliquit & ne in perpetuis versemur dissidijs, symbolum amoris corpus suum omnibus nobis ad vescendum præbuit. Quod ut ex altari Dominico sumamus & una cum reliquis Orthodoxis in ovili uno cui præes Pastor, à servitute quâ nunc premimur, liberati satiemur votis iteratis & calidis suspirijs optamus.

Talibus igitur ac longè lachrimabilioribus populorum in servitute Turcica gementium vocib9, patere exorari Pontifex Optime ac Beatissime & cura conciliandorum Principum alacriter suscepta, cave imitari illū Antecessorem tuum qui petentibus auxilium Rhodiensib9 Sanctum Petrum pauperem esse, nec quidquam facile opis ferre se ipsis posse respondit: atque ita insulam celeberrimam, exulum perfugium è Turcica servitute enatantium asylum sacrum, naufragorumque receptaculum sua tenacitate amisit. Aut illum impotentem alterum,

rum,

rum, quo regnante, ac nihil de pace Christianorum curante nõ modo Ægypti Syriæq; accessione, Selimus Turcarum Tyrannus fuit auctus: sed tota etiam Italia, cruentissimo illo ad Ravennam prælio fuit funesta: cum & Cæsar Borgia interim horribilem hominum cædem & stragem passim ederet. Sed ut primo statim Pontificatus tui anno oppressos ab impietate Calvinistica, veros Ecclesiæ filios in Anglia & Hybernia ope tua juvisti, ita & in Turcica servitute positos, ea qua polles pietate & Sanctimonia juvare, & ad pia pro Nomine Jesu capienda arma populos Christianos animare non desistas. Ut nemo qui Christianus esse & haberi velit (licet opinione à vera Ecclesiæ doctrina dissideat) otiosum spectatorem alienæ calamitatis se præbeat. Nemo istam in Turcas belligerandi occasionem omittat. Nemo suam sociorumque salutem prodat. Nemo Christi & ejus Crucis hostes, capitis etiam periculo debellare, si salvus esse velit extimescat. Nemo ad gloriam & amplitudinem natus, à vilibus mancipijs se opibus, libertate & dignitate spoliari patiatur. Sed quantocius monstret barbaris Nobilitatẽ suam generosam, imbellibus rusticis militarem fortitudinem mollibus Asiaticis, invictum animi robur; & vaferrimis Agarenis, constantiam animi Christiani castrensisque disciplinæ peritiam.

Et quamvis non peræq; omnia Christiana regna rabiei Musulmanicæ sunt obnoxia, compluresque pacta cum Tyranno Asiæ habent aut pacis fœdera antiqua colunt, providendum tamen ijs tempestive est ne his & illis

 princi-

principio ſubjugatis, & reliqui, qui in Stationem ſuccedent evertantur. Plermq; enim accidit, ut Tyrannorum non prius cogoſcãtur artes, quàm in numerum exercuerint vires, quib⁹ haud ita facilè illius eum jam viciniam ſubjugaverit. Tur' verò ſive bello noſtris ſit inferior ſive ſuperior, occupandis certè Chriſtianorum Urbibus & regionibus nunquam finem faciet, nunquam de poſſidendis aut opprimendis vicinis non cogitabit. Proinde qui pacem cum illo habere cupit, quamvis ab illo remotè poſitus ſit, bellum tempeſtive meditetur. Qui vult periculum evitare ſervitutis, licet pacis fœdera cum eo colat ab antiquo, arma nihilominus maturè expediat, militem alat Caſtrenſi diſciplina juventutem imbuat. Et quia mutuis officijs res & regna eſfloreſcunt, præſentem occaſionem nõ negligat, & ſociali fœdere reliquis Chriſtianis Regibus junct⁹, ſacram hanc expeditionem in cõmunem hoſtem ſuſcipiat. Quia melius profectò nunc in uſus bellicos æris aliquid pro ſociorum ſalute cõtribuere, & ſuas vires univerſæ Chriſtianorum rei commodare, quàm à barbaro hoſte, & juris divini humaniq; prædone facultatibus poſtea ſpoliari univerſis & corona. Præſtatq; noſtra capita domi cęſeri, quàm foris, à barbaris detruncari, aut jugo æternæ ſervitutis ſubmitti. Quandoquidẽ una victoria hoſti conceſſa, quam nunc de Nobis barbarus terra mariq; meditatur, facilè cauſa & aliarum fuerit amiſſarum. Subjugatisq; quod Deus avertat, cõtra quos nunc inſurgit ferociſſime, proculdubio in alios atque alios exercitus ſuos promovebit: præſertim cum Nos domi diſſi-

mi diſſidijs laborare advertet; qui partim ob cultum, & Civilitatem morum, partim ob frequentiā ingeniorum, partim ob fortitudinis laudem, ac ſtudij militaris peritiam ſuperbire ſolem⁹, & unum alteri nationi anteferim⁹: obq́; id demum ad diſceptationes odia atque bella ipſa deſcendimus, à barbaris turpi tributo, aut pudendis pactionibus pacem emendicando. Sed quid nos noſtrosq́; fruſtra falſis pacificationib⁹ tam diu decipimus? quid in media flamma otium & quietem amplius expectamus? quid barbaros conjunctim omnes armis non petimus? Cur ab impio ſecuritatem, à perfido pacta, ab inſidioſo fœderum firmitatem, & à ſacrilego jurisjurandi religionē expectamus? An non videmus ut hiſce ſuperioribus mēſibus, Polonum & Moſcovitam, per ſuos emiſſarios Scythas Præcopenſes læſit? ut Imperatoris Germanici hæreditarias ditiones invaſit? ut in Regnum Hungariæ excurſionem fecit? ut Venetos bello generali adortus eſt? cum quibus tamen his omnib⁹ fœdus antiquum colere ſimulavit, & pacta nuperrimè renovavit? Non igitur expectādus eſt domi, ſed infeſtandus eſt foris: nec metuendum ꝙ numeroſa cum multitudine procedat, ſed cogitandum quomodo in partes diſtrahenda ſit: neq; certādum cum illo amicitijs & pactis, ſed procedendum audacter obviā, labantiq; Reipub. Chriſtianæ quam primum ſubveniendum. Bellandum bellandum cum hoc Dracone immaniſſimo, qui ſi hac præſenti occaſione debellatus nō fuerit, profecto animadverſa ſocordia & negligentia noſtra contra Chriſtianos nunquam quieſcet.

 Tu ve-

Tu vero Pater Beatiſſime, proſpiciens è ſpecula in qua à Deo luminum collocatus es, ut civilibus admodū bellis magis quotidie opprimimur & in obſervandis rei benegerendæ in Turcas occaſionibus remiſſi ſumus, divina tua authoritate ad retardandos illorum impetus, & debellandum eorum imperium, univerſos Europæ populos concita. Principesq; Chriſtianos, paterno affectu exhortare, ut tandem te monitore & Doctore ſeſe recolligant vindictæ ſtudium poſthabeant, inimicitias omnes deponant gloriæ & poſteritati ſeruiant, hoſtibus communibus occurrant & præmia promereantur in cœlis ſempiterna. Quod dum lubens & pius feceris nemo credo reperietur tam exhors, nemo tam inimicus publicæ ſalutis & ſuæ, ut mortem quam debet naturæ non potius reddat Patriæ, & in cœlum ſtatuat ſibi viam ſalutis Chriſtianorumq; nomen glorioſum ſub Innocentio X. Pontifice Opt. maximo procuret effici cunctis amabile, cunctis admirabile, & hoſtibus Fidei formidabile ad omnem perpetuitatem DIXI.

Simonis Starouolscij
ORATIO II.
Ad Principes Chriſtianos
De Concludendo in Turcam ſociali fœdere.

SI quando vim eloquentiæ ſuæ, exercere debuiſſent Chriſtiani Oratores. O Inclyti Reges, ac Principes Europæ, tum his deploratiſſimis tempori-

poribus maximè, quando vos implacabile odium invicem concipientes, tot jam lustra, bello intestino cruentissimo exardescitis. Non vos affinitatis propinquitas, non necessitudinis conjunctio, non fraterni amoris nexus, non deniq; Religionis & Sacrorum communio, aut Numinis reverentia cohibet, ut sanguinem Christianum nefarie & quasi per ludum fundere desistatis. Pudet miseretq; videre, Christi genuinos imitatores, mente penè abreptos, contra se mutuo insurgere, Catholicos ad invicem jugulari, fratrem in fratrem, amicum in amicum armari vel ambitionis & cupiditatis vel malignitatis & invidentiæ innatæ causa. Interim verò, proh dolor, crudeles Getas, immanes Turcas, impuros impiosq; Mauros, fidelium invadere provincias, Regna Orthodoxorum possidere, urbes evertere, maria infestari, devastari agros: Verosq; Dei cultores passim occidi, ac plebem Christo sacratam, in durissimã abduci servitutem. Quasi non satis superq; deliratum fuerit olim, cum Græci persequerentur Latinos Schismate in Ecclesia facto, & interim Persæ, Isauriq; Sarmatæ, Iberi, Bulgari, atque Sarraceni Christianum occuparent orbem. Cum invicem sese funesto aggrederentur prælio. Orientis & Occidentis Cæsares, darentq; denuo, per id occasionem Gottis, Vandalis, Herulis, Hunnis, Cimbris, Longobardis, Normanisq; diripiendi Romanum Imperium. Cumq; in medio solo Italiæ, de eius solio decertarunt Hispani, Galli, Germani, seseq; insuper mutuò interimerent Guelsi & Gibellini; Veneti & Prassini; Albi & Nigri; Columnenses &

Ursi-

Ursini, atq; demum Sfortiani & Bracciani, funditus evertendo familias, domus & Civitates suas; creverunt per id tempus Mamaluchi, Tartari Nigritæ, Serifi, Mauri, atq; Turcę ipsi, quorum imperium discordia socordiaq; nostra, non ab imis ad media, ut aliorum barbarorum, sed penè jam ad summa videmus pervenisse. Vt hic taceam remotiores ab oris nostris Monopotapenses, Mogorianos, Zagathaios, & Arabes, qui in plaga Australi & Oriente, complures Christianorum nationes exstinxerunt. Omittam & Hæreticorum sectas, quibusvis circumcisis Musulmanisq; immaniores, variè inter se dissectas Arrianorum, Donatistarum, Iconomachorū, Albingensium, Hussitarum, Luteranorum atq; Calvinistarum: qui in Asia, Africa & Europa Catholicam passim labefactârunt Religionem filijs etiam, ac parentibus non parcentes propriis. Et ut ita dicam tacito quodam consensu cōspiraverant, non jam ad evertendam Ecclesiam Romanam, quæ in Solida Christi petra fundata est, aut profanandum verum Dei cultum, in animis rectè credentium, sed ad excidendum omnino universum genus humanū. Cum oppressis & occisis ubique Catholicis, semetipsos quoq; Puritani Zvingliani, Servetani, Gomoristæ atque Arminiani, mutuò interimerent, morsu viperino, postquam ab otiosis Syllogismis, ad crudelissima certamina ventū fuisset. Quid Schismatici? Quid Apostatæ? Quid Novatores? Quid Atheistæ & Pseudopolitici? Variiq; ac virulenti blasphematores, & Osores Catholicę Ecclesiæ, Adamitæ, Nicolaitæ, Anabaptistæ, Stancarani, Picarditę,

qui

qui passim colluvie perditorum hominum, in perniciē proborum piorumq; convocata evertebant Urbes, devastabant agros, proterebāt castra, delebant Principum exercitus, integraq; regna devastabant. Quo pessimo malo, hodiedum nefarij homines infecti, cupiditateq; prædæ illecti, damnatas jam toties ab Ecclesia Hæreses, & Orco sepultas, iterum ab inferis suscitatas ꝓpagare aut defendere conantur. Alij vero professionis suæ Christianæ obliti, salutisque suæ negligentes, dum temere aberrantibus à fide patrocinātur, & se nescio quales Statistas vocant, Orthodoxorum nomen amittunt, factisq; improbis, impios Atheistas se commonstrant.

Ergo exsurgite animo Principes Christiani & nomen quod vobis in salutem & tesseram mutuæ dilectionis assumitis, re ipsa approbantes, Pacis Authorem imitamini Christum: siq; verè Nominis illius, & gloriæ cum ipso futuræ participes esse cupitis divinis ejus mandatis obedite, & alterutrum diligimini invicem. Deponite arma impia, Christianoq; nomine indigna; & concordiam pacemq; ab ipso Salvatore nobis commendatam, uti veri ipsius discipuli & sequaces, lubentes, libentesq; amplectimini. Exuite iras odiaque fraterna ut vetus quoddam vestimentum squallidum & lugubre & induite Heroica pectora vestra & arma, pietate & probitate candentia. Eradicate unanimi consensu suspiciones malevolas è cordibus vestris, & ferociam illam, quam inter vos decertātes animo imbibistis convertite in Draconem illum Orientis immanissimum, tot regnorum Christianorum Ca-

daveribus nondum exſatiatum, veſtrisq; adhuc regnis & provincijs inhiantem. Obtundite ac obdurate os illius fœtidiſſimum tormentis veſtris bellicis infernalẽ fumum redolentib⁹, caputq; illius ſuperbiſſimum concutite gladijs veſtris fulgurantibus lanceisq; confodite. Atq; Portam illam excelſam qua gloriatur ſe diadematib⁹ veſtris præcellere, terra marique aggredimini & fortibus dextris viam vobis per eam in Aſiam aperite, & vindicate gentes gravi ſub jugo Machometis gementes. Terramq; illam Sanctã, pretioſo Servatoris noſtri Cruore noſtri cauſa reſperſam, tandem aliquando in libertatem aſſerite.

Vos vero eruditi, eloquio clari, ſapientiaque illuſtres viri, quantum ingenio valeatis, quantum polleatis doctrina, quantumq; præſtatis facundia & ſuavi in dicendo perſuaſione nunc, nunc per Deum immortalem, dotes animi veſtri atq; vires exerite doctiſſimisq; compoſitionibus ſermonum, cõmendate Regibus potentiſſimis concordiam internam, pacem Principibus ſuadete, populis unionem animorum, mutuamq; charitatem inſtillate. Oſtendite cunctis Chriſtianorum gentibus dulces tranquillitatis publicę fructus utilitatem, decus, gloriam. Explicate provinciarum emolumenta, urbium commoda, ornamenta regnorum famam immortalem dominãtium: omniumq; demum præmia in cœlis ſempiterna. Pacemq; illam deſinere neſciam & deſtrui, ab ipſo Salvatore pacificis promiſſam, inſinuate eruditis orationibus veſtris. Ego vobis oloribus tanquam anſer raucus, ſed utinam, vigilibus Populorum Capitolinus, ad excitãdum

præci-

præcinam; Vos qui bonæ mentis eſtis, & pacis publicæ cupidi auſum ſupra vires vel tacito applauſu promovete atq; balbutienti Sarmatæ favete rogo. Quamvis itaque nemo dubitet, juxta ſapientis Romani dictum, duo hæc vocabula, meum & tuum univerſum continuo turbare mundum: quæ & priſcam illam Chriſtianos inter ſe conjungere ſolitam charitatem ſubverterunt, & radicitus exſtirparunt. Solent attamen ſæpius homines vani, proprij amoris ſui cauſa, & alias quoq; diverſas turbarum in populis cauſas dare: ij præſertim qui in ſummo dignitatum faſtigio poſiti, ſuperbiæ vento facile àbripiuntur: aut qui ſummis illorum conſilijs præfecti æſtu ambitionis exagitantur. Quibus nulla prorſus major voluptas eſſe poteſt quàm videre vicinos in calamitate & periculo: quàm Principis confinis dignitatem imminui, exiſtimationem violari, majeſtatẽ opprimi: quàm Megiſtanes, contumelijs affici, inique perſecutionem pati poſſeſſione ſpoliari, aut ſuo Dominio adijci, ſubijcive omnino. Atq; ita præſenti hoc noſtro ſæculo in omnibus fere partibus mundi, ob iſtam malevolentiam elatorum aut inflatorum hominũ, vaſtantur paſſim opulentiſſimæ provinciæ, diripiuntur florentiſſimæ Civitates, occupantur vicina regna & populi, rapiuntur diademata: miſeriq; pagani & incolæ omnes, tam à proprijs militibus, quàm ab hoſtibus ſpoliantur, vulnerantur, occiduntur. Et Captivi multi Chriſtiani à Tattaris, Turcis Arabibus atq; Mauris in æternã abducuntur ſervitutem. Cum interim nemo ſit qui moveatur, qui cõdoleat, qui compatiatur, haud aliter, quàm

ſi ex eadem carne & ſanguine non ſint compoſiti? quaſi non eodem de limo, dequo & Reges à Deo formati? ſed alterius propaginis ignobiliores homines eſſent? quaſi non ſint fratres, non ſint mutua inter ſe membra? Quodſi reliquas præſentium turbarum cauſas, ex privatorum odijs, aut cupiditate profectas, diligentius expẽderemus, quot inveniremus mala conſilia? quot falſas ſententias? quot injuſtas juſtitias? quot bona inique acquiſita? quot probos injuria diffamatos? quot nobiles mendicantes? quot ex infima plebe, ad ſummos honores provectos, p q; fas & nefas magnas divitias corradentes? Hinc, hinc eſt ô ſapientiſſimi Reges, quòd in tota ferè Europa Pax non reperiatur, quia nemo ſua ſorte contentus vivit: quia per flagitia & illicitas artes homines ad honores graſſantur: quia in ſceleratos non animadvertitur maturè: quia pro meritis & virtute, vix cuique ex æquo aut condigno aſſignatur præmiũ vel honor. Sed omnes penitus vexat miſcetq; ambitio, avaritia, libido, maledica lingua, atque amor proprius, vobisq; Principibus, qui videmini præeſſe alijs, prę ſunt & dominantur flagitioſiſſimi adulatores.

Sed quemadmodum in patenti & ſpatioſo aliquo prato, varijs atq; odoriferis floribus conſito, difficillimũ eſt uno oculi intuitu diſcernere poſſe, quis omnium iſtorum florum pulcherrimus ſit, quis maxime odoriferus & venuſtus, aut graveolens & nocivus. Ita cum unaquæquę gens peculiarem aliquam habeat ſuam præſtantiam, & virtutes adnatas aut labes, ſingulæ aut bellica laude atq; fortitudine præcellere cupiunt. Varijsq; nunc odijs concita-

citatæ, armis inter se per Europam decertant; nec facile est divinare, quisnam populus in hac cõcertatione æquioribus nitatur causis, justiusvè bellum cum vicinis suis gerat? Cum unusquisq; injuria sese provocatũ dicat, unusquisq; se æqui honestiq; rationem habere, vel jurejurando affirmet proindeq; sibi trutinatis benè Politices arcanis, & gloriam militarem, & justi cognomen, meritissimo adscribi putat. Præter quod omnes etiam Christiano se nomine ab antiquo (licet Christum ipsum, Deum ab æterno aliqui non credant) insignitos affirment, Christiana pietate vivere simulent, Catholicam profiteantur religionem prisca probitate glorientur, germanam animi generositatem præseferant, indole vel Angelis simili polleant: omnesq; & singuli de gloria contendant, laudem desiderent, & apud posteros famam expetant atque immortalitatem.

O Sancta contentio? si modo fraterno sanguine fœdata non fuisset. Christiani etenim juxta Apostolum, fratres in Christo omnes sumus, illeq; primogenitus inter nos, postquam nos morte sua filios Dei, hæredesq; regni cœlestis fecisset. O pulchra æmulatio? intentioq; uniuscujusq; laudabilis? si modo proximis nostris, quos Evangelis lege æque ac nosmetipsos diligere obligamur, in aliqua re non præjudicasset. Ac proinde excusatio quoq; præsentium turbarum & bellorum per Europam videtur quodammodo viris Politicis speciosa. Et si non in cœlo, cœlorumq; Regi Supremo, qui lanienam hanc abominatur, dupliceq; corde homines, dira Nemesi semper etsi

 paulo

paulo tardiore persequitur. Nostro tamen modo intelligendi, dum universa Regna Christiana consideramus, absque ulla exceptione prorsus, universos nos, istorum bellorum ac motuum Authores fateri debemus; idque adnata quadam inclinatione aut indole, quæ nos quietos esse non sinit. Quodsi etenim in singulis hominibus, in una licet civitate natis, varias esse corporis qualitates, variasq; complexiones videmus, ac ex inde, diversas etiam animi dotes aut labes; An non multo majores animorum disparitates videre necesse est, in tam prolixa terræ plaga, qualis est Europa; Ubi tot gentes lingua cœlo, habitu, victusq; ratione, ac modo bellandi differentes habitant? Quemadmodum ingenio unusquisque mortalium, alio atq; alio humore prædominante abundat, moresq; ex eo formando, magis se exercet in hac virtute quam in illa, & alius in alia. Sic & integræ gentes magis ad illam rem, vel ipso ingenio Duce, quàm ad aliam procliviores, sive honesta illa sit, sive non item. Utq; desideratis potiantur privatis potius rationes emolumenti, aut gloriæ spectant, quàm universæ Christianæ rei. Hinc illa nimium sollicita, status sui conservandi, diligentia & Zelus. Hinc ambitio dominandi cupida valde. Hinc propagandi suos fines perversa voluntas. Hinc subjugandi vicinos populos nefaria audacia, statimq; divinarum atque humanarum legum contemptus, sacrorum irreverentia, pietatis & religionis neglectus, vivendi licentia, atque omnium denique vitiorum perturbationumq; ac discordiarum origo. His atem levissima sæpius ex causa enatis malevolorumq;

ſorumq; hominũ conſilio & perſuaſionibus dum Principes facilè in ultionem inflammantur, totus deinde bellis ardere conſuevit orbis; ut omni fere ſæculo, res præteritorum regum revolventes, accidiſſe videmus.

Utque remotiora loca & tempora omittamus, Monarchiasq; illas, Medorum, Perſarũ & Chaldæorum, quarum nonnullam mentionẽ ſacra quoq; pagina habet, cõſulto nunc relinquamus (Nam de Sinenſium, Peruanorũ, Scytharum, Æthyopũ, Japonenſium, Siamitarum, Indorumq; & Abyſſiorum magnitudine, & imperij duratione, nulla penitus ad nos cognitio devenit) viciniorum tantũmodo populorum caſus atq; occaſus diligentius perpendendo, quid aliud cauſæ reperias quæſo, quod tam cito perierint, præter diſcordiã? Conſidera priſcos illos Græcos, prudentia, eloquio, bellandiq; peritia, & fortitudine conſpicuos, ut ab ignobili Macedonum populo primum, & à Romanis deinde poſſeſſi fuerunt; nonne ob civitatũ ac Principum ſuorum diſcordias periiſſe videbis? Quid eoſdem iterum opibus, viribus, atq; gloria, poſt tranſlatã ad ſe Romani Imperij dignitatẽ, vel ad invidiam pollẽtes, ad tantam deniq; miſeriã & ſervitutẽ adegit, ut perpetuo nunc ſub jugo barbarorum gemant? niſi eadẽ diſcordia Satraparum & Nobilitatis. Quid Romanos ipſos, ſtupendamq; eorum potentiã & magnitudinẽ evertit? nonẽ ſimiliter diſcordia civium ſuorũ & inteſtina bella? Taceo hic Ægyptum. Taceo Syriã, Numidas, Trapezuntios, Cyprios, Slavos, Hungarosq; noviſſimè atq; Dacos, qui omnes vel Hæretici, vel Schiſmatici facti, diviſo ſenatu, di-

ſtracto

ſtracto populo, ſacris contemptis, Patriæ ſuæ acceleraverunt laniatum, & graviſſima nunc Ottomanorum ſervitute premuntur? non aliã ob cauſam certe, niſi ob eandẽ regnorum & provinciarum vaſtatricẽ diſcordiã. Ut igitur nihil eſt civili bello, incivilíq; diſſidio peius, ita nihil conſenſione mutua, tanquam harmonia quadã concinnius, nihil concordia commendatius, quæ unica laborantibus ſubvenit, periclitantibus patrocinatur, libertatẽ ſervat religionẽ auget, & quæ unica nos Deo hominibusq; cõmendat: ut huic contraria ſeditio maxima quæquæ regna & Imperia labefactat.

Unde vos quoq; reliqui bellicoſæ Europæ populi, flos Chriſtianitatis, Martis alumni, mutuis inter vos perſequentes bellis, quid aliud expectatis, Dracone nunc iſto Orientis Crudeliſſimo in perniciem provinciarũ veſtrarum, cum numeroſiſſimis Phalangibus ſuis, è ſpecu illo Byzantino proſiliente? Non veremini Sacroſanctũ Numen ne vos à ſuo conſpectu Divino, ob fraterni ſanguinis effuſionẽ velut impium Cainum, ejiciat? novumq; rurſus Attilã ad vos cum flagello mittat, qui mortẽ innocuè à vobis occiſorũ, veluti Abel juſti, ſanguinem, veſtro ſanguine expiet. Non vos piget videre florentiſſimam Candiæ Inſulam, veſtris in Oculis, veſtroq; in conſpectu ab illa imaniſſima beſtia Muſulmanica jam jam devorari? quæ patrum aut avorum noſtrorũ memoria, æterna cum ignominia nominis Chriſtiani, Methonam, Coronam, Epidaurum Rhodũ atq; Cyprum devoravit? tentavit & Melitam obſedit fortẽ fidamq; Viennam, Segetum, Theme-

ſuarium

ſuarium Taurinum, Agriamq; poſſedit. Non vos afficit florentiſſimam totoq; Orbe celeberrimam nunc, & priſcis omnibus non modo parem, ſed multis etiam de cauſis ſuperiorem, Rempublicam Venetam, imperantium Magiſtram Civilis prudentiæ Gymnaſium, ocellum Vrbium Orbis, naturæ miraculum, & non mercimoniorum tantum, ſed & ingeniorum, atq; libertatis emporium tota Europa nobiliſſimum, vobis inſpectantibus, à barbaris opprimi, Colonias Catholicorum ultra Sinum Adriaticũ conculcari, plebemq; Chriſto devotam, In Iſtria Dalmatia Illyrico, Albania, Raſcia & Boſna proteri & prorſus annihilari? Nec deniq; vos pudet principem Chriſtianarum provinciarum Italiam, noſtræ Sanctitatis matrem, noſtræ pietatis nidum, Religionis caput, officinam virtutum; omnium ſcientiarum & artium doctiſſimorumq; virorum altricem, atque totius amœnitatis, ingeniorum, honeſtatis, elegantiæ & ingenuitatis ſpeculum, quaſi congaudentibus & permittentibus vobis de libertate periclitari deq; ſua ſecuritate dubitare, Maria & portus à Turcis, Maurisq; infeſtari circumq; poſitas in Ægeo, Jonio, Tyrennoq; mari Inſulas occupari? Atque tandẽ vosmetipſos brevi poſt, graviſſimis periculis exponi, viciniã eorũ timere, excurſiones oppreſſionẽ, atque demum excidium continuo vereri. Abjecti profecto animi eſt ab hoſte perpetuo ſe tueri domi, & extra Confinia ſua nolle unquam proficiſci. Quiq; ſalutem ſociorum negligit, prodit eorum & ſuam, & domi expectat, qui foris ocioſe calamitem intuetur alienam.

Quapropter nunc quando jam non vicinitatis terrore, sed tubarum Turcicarum clangore excitamur, expergiſcimini Heroes inclyti, Semones Europæ, depoſitisq; odijs internis, juſtas iras veſtras in barbaros qui vos oppugnant quantocius convertite, arma aſſumite Machometanos inuadite. Et id denique bellum putate eſſe juſtum, quod eſt neceſſarium: cum indignum ſit, barbaris eos ſubeſſe qui ſoliti ſunt alijs præeſſe; & eos ſervire ſervitutem, qui ad omnem nati & educati ſunt dignitatem Diſcordiarum vero atq; prætenſionum veſtrarum cauſas, in aliud tempus rejicite; aut Oratoribus veſtris ad id deputatis, diſcutiendas committite, conſopiendasq; aſſignate. Ipſi vero interim pacem ab omnibus deſideratam, concordiamq; tanto tempore expectatam ſerio inter vos cõcludite, colligatisq; fœderibus firmate. Pacem, inquam, quæ Deum ipſum Autorem habet, quæ Chriſtum Sponſorem æternæ remunerationis pro ſe exhibet, comminatoremq; ſtatim ſuplicij, niſi pacifici fieri velimus. Quod nimirum nec filij Dei eſſe poſſimus in odio diſcordiaq; manentes, nec fratres ipſius germani vocitari, nec hæredes deniq; cœleſtis illius Hieruſalem quæ viſio pacis dicitur. Fieriq; non poteſt inquit pacis Præco eximius Theophanes: *Vt pacis Authorem Chriſtum in cor ſuum ulla ratione accipiant qui inimicitias quaſvis ac ſimultatem* in ſeipſis adverſus aliquem nutriunt, niſi prius tanquã mortiferum venenum evomuerint illam *abjecerintq; procul ab anima*. Sed & Divus Antiſtes Hypponenſis non niſi in charitate mutuoque amore Chriſtianum hominẽ ſalvari aſſerit, ſuumque de-

de eo discursum pacis commendatione concludit. *Pax*, inquiens, *est Serenitas mortis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis.* Qui igitur pacem ejusmodi in se non habet, vere Christianus dici nequit: cum apertè Apostolus doceat Deum esse charitatem & non nisi in charitate mutua, aut amore reciproco cum proximis suis manētem, in Deo manere, ejusq; gratia cœlesti perfrui. Quid ergo salubriꝰ potest esse charitate? quid jucundius unione concordi? quid optabilius pace? quid desiderabilius dilectione mutua, fidelium tranquillitate Catholicorum, amore & concordia Principum Christianorum. O chara Pax & beata, quando te videbimus afflicti cujus nomen ipsum jucundum & suave probis. Quando te fruemur tempestatibus bellorum jactati, cujus effectus etiam turbulentissimis hominibus utiles & amabiles ubiq;. Quando te publicari per regna & gentes audiemꝰ, cujus possessio cunctis mortalibus desiderabilis, & ita salubris est, ut nocivū sint odia, rixæ, simulates, lites, æmulationes discordiæ, atq; demum ipsa bella: quæ & omnē cursum vitæ præsentis infamāt, & à vera beatitudine paceq; æterna, hominem excludunt. Nsi enim in unitate opus tuum feceris Deo, qui unus est, acceptus Deo esse nō poteris, inquit Mellifluus Bernardus. Qui dulci sua svada, discordes tunc temporis Principes Christianos, feliciter ad Pacem & concordiam induxerat. Utinam complures nunc ejusmodi Bernardi cōsurgerēt, discordes tunc temporis Principes nostros ad amplectendam pacem universalem quantocius suaviloquentia sua inflecterent. Utinā

redivivi coparerent, potentes eloquio illi Orechovij, Roxolani, Varsevicij, Cuspiniani, Boskqueri, alijq; innumeri pacis publicæ, & veræ gloriæ amantes viri, qui Europœos Reges ad unitatem animorum excitabāt, inq; barbaros Turcas, Solimano illorum Tyranno nimium tunc grassante per Europam ad bellum sociale incitabant, cōquisitis undiq; fortissimis prudētissimisq; rationibus. Sed quas olim & Tullius ipse aliquatenus attigit, dum turbas execratus Civiles (quibus tandem perierat, & cum eo tota Romana libertas) concordiam maturo judicio suaderet. Jucunda videlicet quia bonorum omnium opulentiam & ubertatem adfert, Salutaris vero, quia ab universa Patria damna & pericula removet. Jucunda, quia cōcordiam habere cum moribus probis singulos cives docet, salutaris quia litigare cū vitijs, & belligerare cum nostris cupiditatibus jubet. Jucunda quia pro commodis & emolumento à privatis quibusvis etiam quæritur. Salutaris quia ab omnibus, tam Proceribus, quàm plebe pro timore diligentius servatur. Jucunda deniq; quia amicitias, Clientelas & affinitates parat, salutaris quia ab egestate & calamitatibus liberat omnemq; metum ab incolis & vastationem ab agris, urbibus, villis, & singulorum domibus amovet. Hinc Bernardinus Senensis. *Cum hoc nomen Pax ore pronunciatur copulatur labia, & os quasi quadam Spirituali* svavitate dulcescit. At contra cum dicitur Bellum os amarescit & quodammodo laceratur & laniatur. Proprie, ut in desolationibus provinciarum ipsi incolæ miseri, amaritudine ac dolore perfunduntur, cum in cōspe-

ctu ipso-

ctu ipſorum, ædes illorum incenduntur, bona dilacerantur, liberi parentes, uxores, à cõplexibus charorum ſuorum auelluntur, vulnerantur, occiduntur, nullo habito reſpectu ſexus, ætatis aut conditionis.

Igitur bellum, reipſa minime bellum, vocemque ipſam abſinthio amariorẽ, ad Indos & Garamatas, ad Machometanos & Gentiles, ad Scythas & Turcas, ad Mauros & Sarracenos relegemus. Qui vero Chriſti Dei humanati, veri cultores ſumus, cum Silio Italico dicamus.

Pax Optima rerum,
Quas homini noviſſe datum eſt, pax una triumphis
Innumeris melior, pax cuſtodire ſalutem,
Et cives æquare poteris.

Poteris & diſſociatos Principum Chriſtianorum animos nexu conjungere indiſſolubili, ut concordes cuncti dicta die exercitus ſuos in Muſulmanos mittant, ſuſpenſis ad tempus inter ſe armis: fæderis vero diuturnioris ſtabiliẽdi, locum & tempus triennale Oratorib⁹ ſuis, nutu & deſtinatione Communis Patris Pontificis Maximi aſſignẽt. Interim vero ſinguli omni meliori conatu, & potentia ſua, bellum in Turcas pro gloria Crucis, promoueant; Caſſaq; jam meritis cognomina ſua, & titulos rebus pro Religione pręclare geſtis fælici⁹ exaugeãt. Et quas quiſq; armis ſuis provincias Inſulas urbes aut regna capere poterit, ꝑpetuo poſſideat, ſtipulatione generali edicta, verbo Regio, honore & fide.

Et Romanus quidem Imperator tanquam primarius Eccleſiæ Catholicæ defenſor & Advocatus, ab hære-

ditarijs Archiducat⁹ sui provincijs, illuviem paganorum evertens, Segetum versus, & in Dalmatiam exercitus suos promoveat. Suecos verò Austriam nunc Silesiam Moraviamq; infestantes, Strigonium versus procedere, Bulgariæq; regnum ac Rasciæ bello aggredi ꝑ suas ditiones cis Danubium transire permittat. Palatinumq; Hungariæ, adjunctis illi Bohemiæ & Silesię virib⁹ Budam recta & ultra in Slavoniam procedere jubeat. Transiyvanus Princeps Themesuariam, Varadinum & quidquid à sua ditione Danubium inter & Cissam avulsum est, strenue recuperet. Missiæ Regulus Brailoviã & quidquid Herasso fluvio adjacet. Moldavię vero Vaivoda Kiliam ad oram Danubij sitam fortiter invadant. Veneti quorum nunc res agitur firmitatis præsidio Dalmatiæ viribus, portubusq; reliquis Candiæ, virib⁹ maritimis Cyprum inopinato aggrediãtur. Melitenses autem Rhodum Pontificijs Magnique Hetruriæ Ducis triremibus aucti. Genuenses Sydoniam Phæniciamq; à Sabaudo adjuti. Rex Christianissimus Ægyptu ac pręcipuè Alexandrię portum, quod & Turcæ ipsi antiquitus præsagiebant, sui Imperij occasum ab illo portu futurum; & quod in partibus illis, Frãcum nomen hodiedum omnino bono formidabile sit cunctis. Rex Catholicus, Sicilianis Neapolitanisq; Liburnicis Tunetũ, Hispanicis vero Algerium cæteraq; littoris Africani loca infesta bello reddat. Angl⁹ quia navium velocitate Septẽtrionalibus præstat, Syriam Palæstinamq; adnaviget. Danus Natoliam usq; procedat. Thębarumq; ruinas, & Lacedæmonis rudera perscrutetur. Reliqui minutiores Dynastæ

nastæ viciniorum Regum Castris suas legiones adjungāt; Anziaticæ vero Civitates cum Batavis, Nigropontū aut interiora Græciæ petant. Principes Electores suum Imperatorem sequantur tanquam supremum Christianitatis Monarcham. At Magnus Moschoviæ Dux præter quod ante sæpius à Scythis Pręcopensibus offensus, tum maximè his præteritis temporibus, inopinata illorum excursione ad injuriam provocatus est, Tauricam Chersonesum, uti cogitat, cum Deo bono, invadat. Quamq; haud ita pridem opera Cosachorum nostratium Azoviam occupaverat, eādem iterum invadere cōetur. Poloni Campestrib9 assueti pugnis, per patentes illos Bessarabiæ campos progrediātur, captaq; & in munitionem redacta Oczahovia, Moncastro Thehinia, in Thraciam usq; & Silistriam castra sua promoveant, Marteq; aperto cum barbaris more majorum suorum non extimeant, Cosachis mare Euxinum tentare jussis. Artis enim est, nullū respirandi spatium dare semel infestare cæptis; & non modo terra, sed etiā Classibus per mare adversarios oppugnare.

Universæ autem gentes Christianæ, sacram hanc in Turcas & quosuis Machometanos Socios illius expeditionem uno, eodemq; Mense ubiq; terrarum ex condicto incipiāt, quos Apostolica benedictione impertiet INNOCENTIUS X. Papa, & uti universalis Ecclesiæ Pastor, eosdem omnes ad fædus hoc sacrum, per suos legatos evocabit. Sicq; Numine favente, (quod nisi unitis animis fidelium exorari amat) formidabilis illa potentia Tyrañi, qui paucis copijs vincere nescit, facile in plures partes distrahetur, minime verendas Nostris, qui Asiaticam mol-

ſlitiem norunt. Maximè autem quod inops Conſilij, ex novitate rei, diverſitate bellandi, magnitudineq; periculi, facile animo concidet; nec tam cito barbaro ingenio ſuo & agreſti, aut noſtras vires pernoſcere, aut ſuas recolligere poterit. Statim ſiquidē Tartari exercitus ejus pars potiſſima ſecernentur parte ab una, ac velut dextera manus ſua præcidetur à Polonis, nec augere caſtra Tyranni jam poterunt, prohibiti tranſitu Boryſthenis, occupatiq; domi ſuæ à Moſchis, qui cis Tanaim copias ſuas in eos ducent. Africaneq; naves claſſem ſuam juvare ſolitę parte ab altera ſeparabuntur. Nec audebunt certe in Mediterraneum prodire, Hiſpanis circa littora ſua navigantibus quæ ſemper manus ſua ſiniſtra erant, quoties ille in Chriſtianos expeditionem moviſſet. Caput petent Conſtantinopolim Coſachi, partim Heleſpontum ad navigãdo, commeatusq; ex Aſia eo deferri prohibendo; partim portus illos qui in mari Nigro pręcipui ſunt hoſtiliter invadendo arcendoq; materiã deferri in urbē pro inſtruēda Claſſe. Quos verò boum greges & armenta ad Portam Ottomanicam Slavones, Hungari Valachiq; ac Daces ꝓ uſu Aulæ Tyranni mittere quotannis cõſueverunt; tum farinę, Ceræ piſciumq; quantitatē ingentem, hoc totum diripiet levioris armaturæ Equitatus Polonicus, & in ſui Regis Caſtra divertet; vel etiam ipſimet populi, hæc tribuere ſueti, denegabũt per ſe, exciti aut præmoniti belligerãtium Principum apparatu. Qui inquam Principes, Perſarum quoq; Sophim meminerint ad belli ſocietatem evocare, ſollicitareq; cautè per ſuos emiſſarios Armenos

Georgia-

Georgianosq; ad rebellionem. Tum emirum quoq; Maronitarum monti Libano dominantem. Qui si armis pecuniaq; adjutus, Arabes etiam de regione Petrea conglobasset, paucos intra dies Europæis ad possidendam Acri Seidam, Berytum capiendamq; Antiochiam atq; ipsam Ptolemaidem, viam aperuisset. Essenæq; civitati, Damasco & Cairo dari ex Mesopotamia & Babylone subsidia omnino prohibuisset. Ante omnes vero sollicitandi sunt Ragusæi cautissimo ut Christiani nominis pro quibus se gerunt memores, universas naves suas ad insulas Christianorum ablegent, nec pręstent Turcis operã suam in trãsportandis militibus aut commeatu ipsorum in Candiam. Græci quoq; passim ad tumultus in meditullijs Imperij Turcici concitandi sunt, armaq; & Machinæ bellicæ illis subministrãdæ, quibus se tueantur à vi barbarorum, aut illis eam inferant, ad tributa annonamq; præstãdam adacti. Deniq; Dardanellos quamprimum occupare studeant qui & Virium, ad invadendum, & ingenij ad retinendum plus cæteris se habere putãt, quo scilicet forti cum præsidio considentes ibi, strictum mare illud claudant, ac quasi fauces Draconis illius Orientalis præfocare queant. Hoc enim illud tempus nunc adest quo periti Astrorum Imperio Turcico periodum assignãt: quo gens ipsa superstitiosissima male sibi ominatur, & exscidium præsagit & quo viri Politici quoq; ob remissiorem militiæ ipsorum disciplinam, hanc potentiam mole sua jam corruere certissime prævident. Nam & dapes exquisitiores nunc jam quærunt, sola vervecina aut bubula olim con-

tenti (qui & domi alia legumina haud noverant) præter orizam aut ſimilam & vino paſſim ferè usq; ad ebrietatem ingurgitantur, ſola frigida uti à Machomete juſſi, Quam nunc odoribus ſaporibusq; diverſis precioſiſſimis condiunt. Et quod ab antiquo vel cogitatu nefario lædere verebantur, hoc jam Numen Tyranni ſui non lingua tãtum procaci, ſed manu quoq; profana violare audent. Amantq; etiam & lucra, quod Pſeudo prophetę ſuis legibus vetitum omnino habebant: delectantur ſpectaculis, balneis & Muſica; equitationem vero & decurſus relinquunt: attendunt ad mercaturam, lanificium & agriculturam, arma vero negligunt & navigationem: omnesq; artes pacis magis ęſtimant, quàm ſtudium belli qui nusquam à prælijs quieſcere debuerant. Unde nõ eſt ea, quę exiſtimatur Turcæ potentia; certum eſt magnã partem exercit⁹ illius, milite tumultuario conſtare, qui nulla jurisjurandi religione adactus eſt, nullo certo ſtudio cõductus; mente leviſſima, corpore laboris & injuriarum cæli, uti bello Chotimenſi vidimus impatientiſſimo, atque exinde, animo à virtute alieniſſimo. Prædam non victoriam ſequitur multitudine, non virtute vincit, Ordinem in acie non ſervat, diſciplinã odit, æquitatem neſcit: Latro & ſiccarius potius quam miles & bellator appelland⁹. Contra quẽ ſi firma & exercitata ſit militia, non eſſet dubitandum, quin vinci potius quàm vincere poſſit, ut qui dote non expectata amiſſione in acie, fugam corripit & Caſtra ſignaque ſua deſerit.

Quapropter Sacratiſſime Cæſar, Sereniſſimi Reges Prin-

cipes & Dynastæ Potentissimi macti animo estote, en ultro sese vobis ad gloriam & immortalitatem occasio cōmoda offert, ultro favor cælestium influxionum invitat. Nec deerit ipsius Regis Cælorum, si pio affectu ejus caussam promovere haud negligetis, si concordib⁹ animis in id totas vires vestras intendetis, ut Religionem libertatē, gloriamq; Crucis, propagare quam maxime possitis. Si Christi Dei sepulchrum populosq; Turcica servitute oppressos vindicare velitis, si à vestris, vestrorumq; subditorum cervicibus, acinacem Ottomanicū removere cupietis. Dabit Exercituum Rex victoriam cujus bella bellabitis. Dabit prosperitatem Domin⁹, cujus honori studebitis. Prospiciet de cælo & avertet pericula à vobis, qui per unum Angelum suum castra olim Senacherib evertit, omnesq; Syrios una nocte delevit, vestrisq; ex militibus unus, ope illius adjutus persequetur mille; & decem millia cadent à dextris unius Herois Catholici. Modo vobis ꝓponite ob oculos decus immortale, famam immarcescibilem, meritumq; in Cœlis sempiternum, quod vos verè victores constituet, & inter beatas illas mentes cum palmis æternùm triumphatores faciet. Interim verò Pontificiâ columbâ ramum olivę, signum pacis ad vos deferēte, omen palmæ victricis læto animo accipite: & unusquisq; vestrum accingat se ad opus, quo titulos vestros, vestramq; gloriam rebus fortiter gestis exaugeatis. Quia tum demum, vere se Imperatorem Christianum, Cæsar Germanicus ostendet, cum detracto Diademate Orientis Tyranno, Græcanicum quoq; Imperium, ad Romani

denuo Imperatoris ſceptra reducet, conculcataq; Cydari Muſulmanica regnata à barbaris regna in libertatē Chriſtianam aſſeret. Gallorumq; Rex victorijs olim de infidelibus toties reportatis, velut lilijs decorus, tum demum Chriſtianiſſimi cognomen quod promeruit, illuſtrius in orbe Chriſtiano efficiet, cum formidabile barbaris Francum nomen, iterum in Oriente excitabit ac veluti redivivus Gotifredus Turcas tota Palæſtina ejiciet. Anglus qui tempore ſacræ expeditionis Hieroſolymitanæ, Defēſor religionis audiebat, iterum promerito titulo glorioſius gaudebit, ſi veloci claſſe ſua denuo hanc ſacram expeditionem in Turcas amanter juvare volet. Tum Baltico quoq; mari incubans navib9 ſuis Danus ſi adeò potētiam ſuā in Cherſoneſo Peloponeſiaca exeret ut in Cimbrica exercet formidabilior profecto Machometanis Regibus erit, quàm unquam Hamburgēſibus aut Lubecenſibus extitit: multoq; celebrior in plaga Auſtrali, aut Oriente erit, quàm in Septemtrionalibus inſulis quibusvis Gruenlandia ſua remotioribus. Hiſpaniarumq; Monarcha, etſi ubiq; terrarum aſſiduo pro augenda Catholica Religione deſudet & Orientales æquè ac Occidentales Indias ad Chriſtū perducere indefeſſo ſtudio conetur, majus attamen meritum habebit, ſi remotiorib9 ad tempus Gentibus poſtpoſitis viciniora ſibi regna Teſſarum, Marochiorum Numidarumq; curāda hac in parte aſſumet, utq; Catholici agnomen ex eo promeruit, quod Catholicam ubiq; religionē inducere conatur, laudabilior nihilominus in Orbe Chriſtiano apparebit, & absq; ulla vicinorum obtrectatione aut invidia regnabit, ſi cæteros

Catholicę professionis Principes, suo exemplo, in vicinos nobis Turcas armatos pertrahet. Polonus itidem verissimam sui denominationem, quam à Pole seu Campo patenti derivatam habet, gentib⁹ universis declarabit, si suscepta hac expeditione sacra in patentib⁹ Thraciæ campis tentoria sua distendet, animoséq; ut assolet, pro toti⁹ Christianitatis incolumitate, Marte aperto cum barbaris Musulanis decertabit, ulturus manes gloriosos VLADISLAI III. fortissimi olim Sarmaticæ gentis Herois pro Nomine Christiano apud Varnam à Turcis occisi. Præpotentes confœderati ordines, quid viribus suis valeant, tum demum Orbi innotescent Christiano, si qua Classe Americam & Orientis Insulas infestant, ea Constantinopolim usq; missa in Pontum Euxinum navigationem tẽtarent, utq; circum navigato Arctico per mare glaciale, in Sinarum regna transire conabantur; sic Hellesponto superato, veteres Colchos & Trapezuntij imperium inviserent, & Bactras utilius pertingerent: cæterasq; Ponto adjacentes regiones nobis aperirent. Serenissimæ demum Respublicę Italicæ, Veneta & Genuensis maritimis virib⁹ illustres quõdã & metuendæ, laudabilius certe cunctis nationib⁹ innotescerẽt nunc, si concordib⁹ animis, id à barbaris recuperare adniterentur, quod olim per discordiã, maximo cũ damno & macula nominis Christiani amiserunt.

Quod igitur Apostolus quondam ad Corinthios scribens ut in unitate dilectionis fraternæ, professionisq; Orthodoxę manerent, in Epistola sua effatus est, hoc ego sermonem meum ad vos claudens, & quasi conjurans, ut mu-

ut mutuo in amore atq; charitate maneatis. ô Principes Pijssimi dico. *Obsecro vos fratres per nomen Domini Nostri Jesu Christi* ut idipsum dicatis omnes.(scilicet, Pax Pax omnibus Christianis. Pax omnibus populis Europæ. Bellũ & ruina Turcis, excidium funestum omnib⁹ Machometanis) Et non sint in vobis schismata.(Hoc est diversæ opiniones in Religione: diversæ voluntates à bono pacis) *Sitis autem perfecti in eodem sensu & in eadem sententia.* Aggrediendi, videlicet barbaros, liberandiq; nationes, Christianis olim Imperatoribus subjacentes, à gravissima Tyrannide Ottomanigenarum. Sed hoc inprimis recordamini efficere in vobis quod Magister noster Christus, de mutuo conservando amore omnib⁹ nobis injunxit, hãc summam doctrinæ suæ apponens: In *hoc autem cognoscent omnes*, quod mei sitis discipuli, si dilectionem ad invicem habeatis. Sine ista etenim Christiani dici non meremini: sine ista, hostibus fidei, terribiles nullomodo esse poteritis: sine ista nescio quonam modo, ipsum etiam Deum precibus vestris adire possibile erit, cum non nisi congregatis in unum se adfuturum promiserit, non vero dispersis voluntate, opinionibus, numero.

Agite igitur animæ fælices, agite Pastores Populorum, & diligenter ꝑ officio vestro animadvertite, ne sanguis Christianorũ amplius inter vos effundatur, neve ultra inspectantibus vobis & pro injuncto munere non curãtibus, grex Christianorum & provinciæ Catholicę, diripiantur à barbaris. Attendite quid Ethnicus Poëta dicat, & suffundite vos rubore.

Candida pax homines, trux decet ira feras.

Quam itaq; veram lætitiam, quam animi ſatietatem aut quam mentis tranquillitatē habere poſſunt illi, qui bello fraterno agitātur, meditanturve impiè domeſticæ diſſenſionis cauſas? Quam ſerena cōſcientia, & vultu haud mentito poſſunt alloqui amicos, conſiliarios, ſacrorum Myſtas? quomodo audent cogitare Deum, adire templa libare Myſteria, quomodo volunt expiare crimina, impetrare veniam, curare deniq; ſalutem? cum optime ſciant, bellum quod ſuſceperunt agendum, & ſibi & alijs eſſe præſentiſſimam ad mortem ſemitam, unde revocare gradum nemini fas eſt: Pacem autem ad omnem fælicitatem & proſperitatem vitæ ut luculentiſſimam, ita ipſis improbis optabilem viam, qua non datur mobulentis, ad beatitudinis culmen pervenire. Bello ſiquidem intereunt omnia & conſumuntur quę poſſidentur bona; pace vero augentur & conſervātur univerſa. Bello deſolantur agri, vaſtantur urbes, evertuntur funditus regna: pace excolitur terra, ædificantur domus, extruuntur civitates firmantur, augentur & reflorent imperia Bello interierunt, Thœbæ, Athenæ, Sparta, Carthago, Troja, Corintus, Hieroſolyma, Saguntum & Roma. Pace creverunt Venetiæ, cōſervata Thlaſcala, acquiſivitq; famam Ambſterodamum magnitudinē ſuam Moſcovia, populationem Lutetia, mercaturam Londinum, Opes Genua, divitias Marochium. Pax igitur ô Megiſtanes Sapientiſſimi quæ ornat imperia quæ exauget regna, quæ parit opes, gloriam, decus, & honores, præferenda eſt bello, quòd omnibꝰ his ſpoliat Reſpublicas & populos opulētiſſimos,

barba-

barbariemq; & solitudinem inducit. Pax quæ gignit artes, & rerum omnium ubertatem exoptanda est cunctis, quàm bellum vorax quod consumit omnia & destruit elegãtiam. Quapropter à cultis & politioribus semper timetur strepitus belli, classicumq; ipsum perterrefacit probos omnes: pacis vero & trãquillitatis vel sola spes jucunda fit cũctis: nullaq; vox solet esse gratior aurib⁹ nomine pacis.

Securus placide mundus sub pace

Tranquillum est summum pax opus alma Dei.

Pacem itaque ô Reges & Principes Christiani inter vos concludite, ut bellum, pacis assequendę causa, eo alacriori animo Turcis inferatis. Pacem ô Docti atq; Eloquentes viri Principibus & Dynastis, eruditissimis scriptionib⁹ vestris insinuate, ut in pace fortia illorum facta, eò securius scribere valeatis. Pacem ô Mystæ sacri supplices è cœlo exorate, ut nomen servatoris Christi, qui non est Deus dissensionis, sed Deus pacis, eo fælicius in tranquillitate, gentibus paganorum prædicetis. Pacem ô cuncti Fideles, à pacis largitore Deo poscite, ut in pace vitam degentes præsentem, ad bravium supernæ vocationis, ubi est vera pax nostra Christus decurrere possitis. Rogate quæ ad pacem sunt Hierusalem, ô quicunq; nomine Christiano censemini, & dicite corde ac labio unanimi, Fiat pax in virtute tua ô JESU REX PACIFICE in tota Europa & in tota Christianitate.

DIXI.